

258

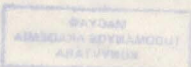


1927 október 6. előadás.

A lelki fejlődés akadályai.

Vitakérdés: a megélhetés gondja és a szellemi fejlődés.

A múlt előadáson a lélek fejlődéséről szóltunk. Bemutattuk, hogy a lélek középütt működik a testi és szellemi élet között. Szervező mintát mutat egyfelől a testi sejtműködésnek és erőt merít a testi működésből, másfelől pedig feltárja képeit a gondolkodásnak, támogat ad a gondolkodásnak, erőt serkentést ad a szellemnek. Egészben véve tehát fejlődésében közvetíti az energiák áramlását a testi életből a szellemi életbe. Még egyszer felhívom a figyelmet arra, hogy lelki élet alatt a képzelet működését értjük, a képalkotó működést, amivel szemben szellemi élet vagy gondolkodás alatt a törvényalkotó működést értjük, a logikai-matematikait, amely minden térre, minden gondolkodó lényre érvényes, kivételt nem tűrő törvényeket alkot. Testi működés alatt pedig a működésnek azt a körét értjük, amely legfeljebb a látásban és tapintásban, felületszerűben mutatkozik, amely tehát teret sohasem tölt be. Ha így a dimenziók analógiájára nézzük életünk működéseit: a testi működés legfeljebb felületszerű, ahogy ~~ingyfejték~~ legfejlettebb érzékeink, a látás és tapintás mutatják, képzeletünk világos képei és álomképei már három méretűek, ezekhez képest pedig amint bemutattuk: a törvény tudat, a tér és idő fölött álló logikai-matematikai tudat négydimenziósak mutatkozik. Mert ugyanúgy viszonylik a törvény a képek világához, mint a háromdimenziós képek világa ~~világa~~ a felülethez.



A lélek fejlődése abban áll tehát, hogy a testi élet erőivel benső kapcsolatban azokat felszívja, azokat saját képeinek serkentésére, megtámasztására, meghatárolására felhasználja. Az így szerzett és szervezett erőket pedig ugyanúgy adja át a gondolkodásnak, mint amiképen a testi szervezet adja át erőt a képzeletnek. Az átadást, az

energiaátvitelt úgy irtuk le, hogy a testi szervezet az agyvelő sejteinek esékeny egyensúlyában finom, érzékeny ritmusműködésékként tárul fel a képzeletnek, engedvén finom viaszlapként a leg halkabb érintésnek is. Am a lélek ép így tárulkozik fel a gondolkodásnak, esékenyen mozog a képeinek feltárulkozó módjában finom járással, mintegy táncritmusban olyképen, hogy egyik képéhez sem ragaszkodik szigoruan, nem tart meg és nem tart fen egy képet sem a többi rovására, nem fűdi egyik képéve a többit, hanem valamennyit esékeny, finom hullámszásban főtárja a gondolkodásnak, amely jár a képek fölött és válogat közöttük szabadon. Hasonlit tehát a lélekműködés olyan tóhoz, amelynek forrása és lefolyása van, amelynek vize mindig felfrissül. Amikor pedig ez az erőáramlás valahol megakad, úgy a lélek hasonlit a pocsolyához, vagy posványhoz, amelynek nincs forrása, sem levezető csatornája.

A lélek energiaforrása és energiaátadó működése szigoru összefüggésben vannak egymással. Amilyen arányban tárja és kínálja a lélek, a képzelet a maga képeit a gondolkodásnak, olyan mértékben tud finom mintát mutatni a szervezetnek és annak mintaszerű labilitásából erőt meríteni, viazont amilyen mértékben megreked a lélek a maga energiáiban, olyan mértékben rossz mintát mutat a testi szervezetnek, amely erre a mintára szintén megreked a maga működésében, autonommá, beteggé válik és nem tárulkozik fel a szervező lélekműködésnek. A lélekműködés tehát akkor van akadályozva az ő közvetítő energetikai működésében, ha benne az erőnek örvénylése áll elő: körülbelül olyan, amit a logikumban circulus viciosusnak nevezünk. Körforgás, örvénylés, amely nem fordul erőforrásához és nem bocsájtja tovább energiáit, hanem saját körében, saját mozzanatai között forgatja azokat. Ilyen örvénylő mozgás a lélek fejlődéstani akadály. Azzal áll elő, hogy a lélek valamely képet tartja, fentartja, nem bocsájtja finom engedékenységgel, felejtő készséggel át a multnak, hanem tartja azt a jelennek és a jövőnek. Amikor a lélek képei különös erővel arra törekednek, hogy fentartsák magukat, törvényükkel és eredeti rendeltetésükkel ellenkező irányzatot kö-

vetnek. Mert a véges működés rendeltetése az, hogy célszerűen elmuljék. Ilyen véges működése az embernek az érzéki és a lelki. Végtelen és el nem muló működése a szellemi, az örök törvény, amint azt bármely matematikai tétel mutatja.

Amikor tehát a lelkiműködés, a halálra ítélt kép arra vállalkozik, hogy önmagát a törvény ítéletével szemben fentarsa és megtartsa, lehetetlenre vállalkozik és működésében ellentmondás áll be. Ezt az ellentmondást léleekben úgy éli át az ember, hogy kedves képét, melytől fentartani, nevelni, táplálni igyekszik, fenyegetve látja, mert az elmulás tendenciáját látja érvényesülni benne. A lélekeknek ez az élménye hogy fenyegetve látja az ő kedves képét: a félelem. A félelem tehát ellentmondás a lélekekben, egyúttal érvénylés, amely alapvető fejlődéstani akadály a lélekeknek. Az érvénylés az élményben azzal áll be, hogy a lélek fentartani akarja a képét, a kép pedig illanni akar és ebben a két tösségben küzd a lélek. Ennek a neve pedig: félelem.

Ez a poláris működés, amelyet itt, mint érvénylést bemutatunk, aktív és passzív tendenciából áll, mint ahogyan a csillagvilágok érvénylését a centripetális és centrifugális erők egyensúlya tartja. Aktív tendenciája a lélekeknek érvénylésnek támadni és megsemmisíteni törekszik a fenyegető veszélyt. Képeket állít elő, amelyek a fenyegetőt bémítják, megsemmisítik. Így fakad a félelemből aktív tendencia és egyúttal így képződik alkotja a félelmet ez az aktív tendencia, bosszuvágy, gyűlölet, irigység, féltékenység. Ezeket a pozitív működés módokat közönségesen indulatoknak nevezzük a lélektanban. Minden ilyen indulat pozitív lelki irányulás megsemmisíteni törekszik azt a képet, amely a lélek kedves képét veszélyeztet. A bosszuvágy pl. olyan működése a félelemnek, amely egyszer s mindenkorra tönkre akarja tenni az ellenséget akárki, vagy akármi legyen az az ellenség, amelyik az ő kedves képét fenyegeti. Nos ez a kedves kép rendszerint a saját magunk testi lelki képe. Lehet azonban más kép is, de ez mindig szoros és benső kapcsolat-

ban van saját kedves, fentartandó testi lelki képünkkel.

Az ellenkező passzív irány viszont a félelemben viszont a fenyegetés átélése, amely ellenünk, kedves képünk ellen irányul. Az az átélés rombolja a kedves képet és annak mélyeire hatol, azt végső ízében is megrontással fenyegeti. Így éljük át. Az a végső íze pedig a má kedves képünknek szorongásba menekül. Összeszorítja saját erőit, hogy a támadó tendenciával szemben intenzív feszültségében fentartsa magát. Eképen a félelem passzív irányzatának legmélysegein a szorongás élményét a pontoszerű, szemlélhetetlen intenzitást találjuk. A szorongásban a félelem képe maga elhalványul és annak minden élettereje magába a szorongásba, a szemlélhetetlenbe, a pontoszerűbe menekül, vagyis összpontosul. Eképen a félelmes kép elveszti intenzitását, elhalványul, ezzel pedig elviselhetőbbé válik a lelki tudat számára, amely kedves képét védi. A modern intuitív pszichológia megfigyelései szerint ez a passzív irányulás annyira megkülönbözteti a kép végső pontoszerű elemét, az izzó szorongást a halvány képtől, a félelem képétől, hogy ez a szorongás el is különödik a képtől és szabad külön minőséggé válik a lélekben. Sigmund Freud ezt az így elszabadult szorongást "freiflottierende Angstnak" nevezi.

Ugy látom, hogy a félelem, a léleknek az az alapélménye, amelyből minden más fejlődéstani akadály származik. Ennek a megállapításnak különös kulturális jelentősége van, mert korunkban a félelem uralkodik a kulturális élet minden terén. Az egyén félelme az aktuális az egzisztenciális nehézségektől, a megélhetést fenyegető képektől, a betegségtől, a haláltól. Társadalmak és birodalmak félelemben élnek és félelemből gyilkolják egymást halomra. A világháboruban a tömeges ember mészárlást minden egyes birodalom avval okolta meg, hogy ő védekezni kénytelen. Eképen védekezett mindegyik attól, amitől félt. A gazdasági élet minden terén ilyen háborút látunk és mindezeknek a háborúknak, osztályharcnak végső alapja a félelem. Mindegyik fél, attól fél hogy alul marad ebben a küzdelemben és ez sarkalja az emberpusztító indulatokat.

Fölvetném a kérdést: hogy állot elő és hogy fekozódott ilyen szertelenre a mi korunkban a félelem? Is ha itt van, miért nem tud segíteni magán a modern ember? Van-e egyáltalán segítség a számára? Nem pusztá mese, hogy valamikor paradicsomban élt az ember. Az ó héber monda példázza a kulturának azt az indulását, amikor az ember az ó benső, még rendületlen hitének virágai és gyümölcsei között élt. Amikor egy szerető, jó mennyei Atya oltalma alatt, annak akarata szerint folytatta életét, bizva annak kimeríthetetlen jóságában, irgalmában, vigasztalást lelve minden szenvedésében. Minden szenvedése végső fokon feloldódott ebben a mennyei bizalomban, amelyel a gondviselő istenség iránt viseltet/ett. Religiók virágzása idejében élte minden nemzet hőskorát. Nem félt akkor az ember küzdelemtől szenvedéstől, haláltól, mert fel tudta oldani félelmét és meg volt számára a végső vigasztalás. Am az emberé ész, mint a cherub karkja, megvillant ebben a paradicsomban és élével a képek ellen fordult, boncoló, tagoló, analizáló irányzattal: megjelent a történelemben a kételkedés. A görög filozófiával állott be. Az egyéni életben is megismételjük mi a történelem járását és fejlődését. Az egyén a maga fejlődésében a gyermekkortól megismétli a történelem járását, átéli gyermekkorában újra az/ ártatlan bizalom paradicsomát. A csecsemő nem fél. Teljes bizalommal fordul gondviselőjéhez, bár önmagában tehetetlen. De amikor ennek a bizalomnak mennyei képe a kételkedő ész hatására megrendül, nos akkor árván marad az ember, testi lelki életének mulandóságában és a mulandóság szüntelen fenyegetésében kénytelen élni. Kénytelen azért, mert az ész első megjelenésében csak kételkedni tud, rombolni tudja csak csupán az ember a mennyei bizalmát, hitének tündöklését, de építeni még nem tud, nem kárpótolja még az embert a paradicsomi hite elvesztéséért. Így dereng a romboló ész pusztá birodalma az emberé nemre. Ezzel áll elő a félelem minden borzalma. Mert az örök élet, amely sors és halál fölé emeli az embert, ott a paradicsomi hitben egy külső istenbe volt vetítve és onnan tündökölt az emberi kedélybe. De amikor meghalt ez az isten - ahogy Nietzsche mond-

ja, akkor az örökkévalóságnak nem maradt helye. Avval az istennel minden régi eszmény és vigasztalás együttpusztult és maradt az, ami profánul megfogható, maradt ennek a nyomorult emberfajnak egyedüli valóságul a matéria, szilárd, megfogható letagadhatatlan intenzitás, amely kétségtelen ugyan, - de mulandó. Am minden félelem épen a mulandóság ellen lázadozik. A kételkedés kora pedig végig hőmpölyög a történelmen, a hellén filozófia kezdeteitől napjainkig. Ma is a filozófia korát éljük, a kételkedés ész korát, amely csak az ősi hit tetemén rágódik, vigasztalást, benső végtelenséget azonban az ember számára alkotni nem tud, s a kérlelhetetlen mulandósággal szemben nem tud védekezni. Így került hát ránk a félelem világa. Így emészti ma az emberfajt. Az a nyomorult emberfaj pedig nem segíthet magán. Félelmének képeit - mint a struccadár - elnyomja. Az a lelki képelnyomás pedig végzetesen hasonló ahhoz, amit a logikai tudatban tagadásnak nevezünk. Mert nem szűnik meg az elnyomással a félelem, hanem aktuálisan csak elhalványul a kép, a különvált izzó szorongás pedig marad és fűti az egyénnek és a történelmenek az életét. Viharosra fest minden reményt, véressé, könnyessé tüzeli az embergaj pokoli utját.

A lelki fejlődés akadályai ellen különösen az utolsó évtizedben hatalmas harc indult meg. A zseniális Freud nevéhez fűződik a lelki élet intuitív, mélyebb megismerése. Iskolája nyomán azután különböző gyógyítási módok keletkeztek, amelyek a lelket meg akarják szabadítani a félelem terhétől. A Freud gyógyszere természetes, tökéletesen egybevág a gnózis intuitív módszerével. Hiszen ugyebár a lelki örvénykélést látjuk mi is a lelki élet fejlődési akadályának, amely egyébként, amennyiben ilyen tartós örvénylés, az idegállapot megrentésére, az idegműködések autonómiájára, bénulására és tengésére vezet, más oldalon pedig kényszerképzetekre, u. n. fóbiákra. Nos az örvénylést mi is úgy gondoljuk megszüntethetőnek, hogy táruljon fel a lélekműködés a gondolkodás számára, fűdje fel képeit, ne tartson meg semmit, ami kedves ne-

Arany
Művelődési és
Tudományos
Intézet

ki, mert a feltárulkozás teszi azt a labilitást, ami a lélek és szellem benső összeköttetésének, életszövetségének alapfeltétele. Am most arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy akármilyen szép eredményeket produkál és hogy akármilyen helyes is ez az orvosi gondolat idegtengések és főbiák megszüntetésében, mégis ha az emberi faj nagy és nagy és alapbetegségét a félelmet szemügyre vesszük, akkor mindez a segítség aféle csppnek látszik a tengerben, részletmunkának.

Ugy látjuk, hogy nagy és megváltó gondolatra van szükség amely az emberi nemet a félelem nyomása alól gyökeresen felszabadítsa. És most felhívom a figyelmet arra, hogy ez a megváltó gondolat meg is jelent 2000 év előtt Palesztinában. Megjelent a názáreti Jézussal, a krisztusi gondolattal, amelyikről azt állítja az evangélium, hogy ő a jó orvos. Mi volna ez a megváltó gondolat, amely embert, egyént és az egész emberi nemet a félelem borzalmaitól és borzalmas következményeitől megszabadíthatná? Az evangélium így felyezi ki ezt a gondolatot: "Én vagyok a világ világossága és ti vagytok a világ világossága. Én és az Atya egy vagyunk." Ez a megváltó gondolat a tudomány nyelvén annyit jelent, hogy az ember szellemi lény, gondolkodó lény, gondolkodásának örök törvényeiben végtelenre érvényes világosságban jár és ez az ő emberi élete. Az embert az teszi emberré, hogy gondolkodik, az embert az teszi emberré, hogy tud a mértani tér végtelenségéről, tud az örök időről hogy tudja; akármelyik mértani törvény a maga határesetének végtelenségét foglalja magában kimeríthetetlen gazdagságban és tud arról az emberi éssz, hogy az éssz törvényei minden gondolkodó lényt kivétel nélkül egyesítenek, hogy a logika törvényei mindenkire egyformán kötelezők. Az éssz törvényeinek végtelensége és örök élete: emberélet. Emberélet tornyosul minden nagyság fölé, a csillagvilágok és képzelet minden nagysága fölé. És az örökérvényű törvények tudata, tornyosul minden idő fölé, foglal magában és merít el minden időket kezdettől végig. Nem költjük ezt, amit itt előadunk, ha úgy tetszik száraz tudományos proposíció az, amit itt az érdeklődők elé terjeszték. Egyszerű száraz kérdés. Tudok a

BEVÉTELEK
ALAPJÁN A HATÁROZOTT
ANÁLVISZOR

végtelen térről, tudom, hogy az örökön van. Születetlen és halhatatlan, biztosan tudom mert nincs hely, ahonnét jöhetet volna és nincs hely szá-
mára, ahová valaha is elillanhasson. A végtelenség és az örökkévalónak
ez a tudata teszi az embert. A végtelenség és örökkévalónak öntudata
teszi a megváltott embert. A megváltó gondolat: arra ébrednünk, hogy
az észnek működése én vagyok, - mi vagyunk, hogy hem az emberen túl vag-
innen vagy kívül valami misztikum, mitologikus babonás működés, transz-
cendens, vagy metafizikai titok az ész végtelensége, hanem a magunk
egyszerű és emberi működése, amely bennünket emberré tesz. A megváltó
gondolat az utolsó babona ellen fordul. Az ellen, mintha az ember vala-
mi testi, lelki, véges, mulandó teremtmény volna, mintha valamely külső
isten műhelyéből került volna ki, sárból gyurt formában. Ez az utolsó
babona, amely túlélt minden hitet és minden filozófiát, ez egyúttal
minden félelemnek, minden elméleti ellentmondásnak, az emberi élet és
történelem minden gyakorlati borzalmának, vér és könnytengerének az
oka. Mert kérde, mitől féljen, mitől féltse magát az ember, aki arra
eszmélt, hogy én vagyok a világ világosságát. Vagyok az a végtelen tér
és az örökkévaló idő, vagyok a gondolkodás kimeríthetetlen gazdagsága,
szóve halhatatlan szövetből, betöltve teret és időt. Bennem usznak
apró mécscecsként a csillagvilágok és csillagrendszerek, az én gondolko-
dásom méri fel a csillagok járását és hatol be az atomok titkos örvény-
lésébe, az én látásomban tükröződik a világ, az én örök törvényeimből
foszladozik az a mulandóság, amit fizikai világnak nevezünk. Kérde:
mitől féljen az ember ebben az öntudatban, ebben az elpasztithatatlan,
rendületlen isteni életben, amely vagyok én, vagyunk mi.-

Ime nemcsak hitbéli értelme van, hanem tudományos értel-
me van annak, hogy a Krisztus a megváltó. Krisztus alatt az eszt értjük
az örökkévaló gondolatot, amely az embert a végtelennel azonosította,
amely egyszer s mindenkorra félredobta megoldhatatlan, a lehetetlen,
az ellentmondó kérdést, amely kísért a világ kezdete óta mindmáig; azt

ant a lehetetlen kérdést, miképen lehet, hogy mi véges lények tudunk a végtelenről? Tudunk számtani törvényről, amely minden térben, minden időben érvényes? Ha tudunk mértani törvényről, amely az alakzatok végtelenségét tartalmazza, eggyel sem kevesebbet, hogyan lehet az, hogy véges lény tud a végtelenről? Ime ez az a kérdés, amelyben szimplán meg lehet örülni. Mert ellentmondás. És valóban, ha így körül nézünk ebben a mi szép kulturánkban, hát ime, itt van az örültekháza. Ahogyan Ibsen látja a Peer Gyntben, az örültekháza, ahol az emberek éssz nélkül tálekednek, tiporják, elnyomják, ölik, gyilkolják egymást. És ha megkérjük ettől az embertől: mi hát az ő életének célja, a legnagyobb zavarba jön semmit sem tud mondani. Legfeljebb szerényen kijelenti: azt kérem véges emberésszel nem lehet tudni, biztos csak az, hogy végre is a sírba jutunk. Hát ezért a dicső célért folyik annyi vér és könny. A krisztusi gondolat elvetette ezt az ellentmondó, ezt az örült kérdést és helyébe állította a legegyszerűbb megoldást, ezt az átlátszó, tiszta, ártatlan, szelíd megoldást, amely ellentmondást nem tűr. A gondolat az én gondolat, amely a végtelent bejárja és az örök időt alkotja, ez a gondolat az én működésem, én varvék ez a működés. Ime ebben a tudatban, ebben a megváltó öntudatban elvileg egy csapásra és örökre megszűnt, elmerült minden félelem.

Nem azt mondom ezzel, hogy aki egy csapással az ő emberméltóságára, ha úgy tetszik, isteni méltóságára eszmélt, - mert hiszen én és az Atya egy vagyunk, - hogy ezzel egy csapással talán el is tűnt volna minden félelem az emberből. Allítom, hogy elvben le van győzve minden félelem. Abban az értelemben, ahogy ez a megváltó gondolat az evangéliumból szól hozzánk: "Ne féljétek én legyőztem e világot." Am ne tekintétek egyszerűen végkép befelyezettnek ezt a győzelmet. A megváltó gondolat megkezdette győzelmes harcát minden sötétség és félelem ellen, a győzelem biztos tudatával. Hogy menyire biztos a győzelem, azt is egyszerű képpel felyezi ki az evangélium. A világosság beragyog a sötétségbe és megszűnteti a sötétséget. De a sötétség nem árthat a világosságnak. Sképen azzal, hogy adva van bennünk öntudatunknak ez a

NYELV
TUDOMÁNY
KÖZVETÉSI
KÖZPONT

világossága, adva van bennünk a győzelemnek kulcsa és bizonyossága, adva van egy új emberméltóságnak, egy új kulturának az alapja, amelyben a félelemnek el kell tűnnie és helyét el kell foglalnia annak a végtelen emberméltóságnak, a végtelen életnek, amely minden egyes emberben, az utolsóban is szunnyadozik és ébredex összejátoz és hasonlíthatatlan pótolhatatlan módon.

Mert mi végtelen lények, mi gondolkodók nem állunk egymáson kívül, hanem állunk ebben a mi egy életünkben. Vagyunk a mi egy életünk szinezetei, hangzásai, összejátoz alkotó módjai. Alkotjuk ezt a mi egy életünket, az ész oszthatatlan életét, amely dereng a mai ember számára a tudomány formájában, ahol az emberek megegyeznek. A tudomány ad izelítőt a modern embernek abból a magas méltóságból, ahol együtt vagyunk mindnyájan pótolhatatlanul és egyek vagyunk mindnyájan a tudomány örök törvényeiben, azoknak tiszteletében és a törvény alkotóinak is különös tiszteletében és megbecsülésében. Már a modern kor tudománya megadta az izelítőt abból a tudományból, amelyet mi művelünk, amely minden embert egyesíteni van hivatva a kétségtelen, az ellenőrizhető és ellenőrzést megkívánó végtelen öntudatban. Hisz ez a végtelen öntudat, ahogyan az evangélium mondja: hasonlít a mustármaghoz. Talán kicsi jelentéktelen felfedezésnek látszik, - talán első pillanatra, ahogy a modern ember szokta mondani: csak aféle teóriának látszik, de jól vigyázzunk: mag ez, mint minden teória.-

Az emberi gondolkodás sohasem maradt a metafizikai elméletek felhői fölött, mindig alányult az élet mélységeibe. Mindig látója, tervezője, vezetője és alakítója volt a gyakorlati életnek, mindig előtte járt a gyakorlati életnek, de sohasem azért járt előtte, hogy elkülönödjék tőle, hanem hogy támadja a régi gyakorlatot és támasszon, alakítson újat. Ilyképen mag, egyúttal pedig magvetés a végtelen öntudat, amely oly biztosan fog alányulni minden élet gyökeréig, teremtő, alkotó módon, mint ahogyan eddig is a történelemben minden gondolat alábocsájtotta gyökereit az élet mélységeibe. Ahogyan egy isten, aki

önkényesen uralkodva a külső mennyben, az örök pokol félelmével uralkodik a világon és a félelemnek és önkénynek bélyegét idenyomta az emberi kultúrára és annak minden megnyilatkozására, azonképen az az egyesítő mennyei végtelen szelidség, amely végtelen alakokat, mint a szivárványszíneket a nap fehér ^{fényben} színeket egyesít. Ez a végtelen szelidség is rá fogja ütni a maga mennyei pecsétjét az emberi életgyakorlatra, az egyén életére és a történelem fejlődésére. És ebből a szempontból állíthatjuk, hogy ez az egész emberi kultúra, ezek a küzdelmek a szabadságért és méltóságért, ez a sok elfolyt vér és könny, szárnypróbálgatásai csupán az emberi nemnek egy magasabb hivatás és méltóság sejtelmében. Ebben a gyakorlatban megébredt az emberi szellem és megérett arra, hogy önmagára ismerjen. Ezzel pedig megérett arra, hogy egy új kultúrának és derűsebb jövőnek az alapjait megvesse.-

Kérdés: Vajjon nem akadályozza meg a modern embert az ő gazdasági existenciális elnyomottsága abban, hogy a végtelen öntudatára ébredjen?

Felelet: Ez a kérdés nagyon egyszerű. A mai existenciális harc, kétségtelenül súlyosabb, mint valaha volt a történelemben. A kizsákmányolás és a tömegek elnyomása ilyen fokra még nem hágott eddig. Mindazonáltal mi itt élő példái vagyunk annak, hogy szegény ember létünkre, akik szintén részt veszünk ebben a küzdelemben, rá tudunk ébredni ember voltunkra, emberi szellemünkkel azonosítani tudjuk magunkat és így, alkotjuk az új emberfajt. A mi mesterünk a tudományos gnózis megalapítója, Schmitt Jenő, szintén szegény ember volt és a legnagyobb mértékben osztotta az elnyomottak és kizsákmányoltak számának sorsát. Valamikor jobb vagyoni viszonyoknak örvehdett, volt rendes hivatala és vagyona. Ez mind elmúlt tőle, államhivataláról lemondott, mert hirdette eszményeit és ezzel ellentétbe került azokkal. Házát is eladta, vagyonát elköltötte és a legnagyobb nélkülözések közt végezte életét. Am csodálatosképen mégis arról számol be nagy művében, a die Gnosis-nak második kö-

tetésben, hogy szellemi életének legnagyobb fellendülését épen akkor érte el, amikor existenciája megingott. Amikor családjával együtt a legbizonytalanabb viszonyok közé került. Épen az a materiális bizonytalanság keltette fel figyelmét a tudomány törvényeinek rendületlenségére, vagy mondjuk figyelme ettől a z existenciális bizonytalanságról elfordulván, fordult örök bizonyosságok felé és megépítette magának szilárd existenciáját a szellemi életben és ezt ajándékkul adta nekünk is. Felhivta figyelmünket, hogy mi is itt, ami szellemi otthonunkban keressük igazi emberivoltunkat és existenciánkat. Egyébként felhívnam a figyelmet arra is, hogy a szellemi életnek ez az öntudata, ez a végtelen öntudat hatalmas igényekkel lép fel velünk szemben. Criási szellemi igények támadnak az emberben. A megismerés utat akar törni magának az élet minden magasságaiba és mélységeibe. A megismerésnek ez az utja az, amely ezeket az igényeket kielégíti. Amde amilyen mértékben emelkednek ezek a szellemi igények, olyan mértékben törpülnek az anyagi igények és viszont. Azt a törvényt már az evangélium is kifejlezi a maga naiv, allegorikus nyelvén: Ahol a ti kincsetek, ott a ti szivek. Ha a mi kincseink a szellemben vannak, akkor egész életünk azért dobog és ezekre a szellemi kincsekre tör és kevésbbé helyez súlyt az anyagiakra. Hig a modern ember, aki egész életét az anyagi existenciájában látja, és azon felül mást sem lát, csak az elkerülhetetlen és örök sirt, hát az ilyen embernél természetes, hogy az életnek azt a valóságát szolgálja, amelyet egyedül ismer realitásnak, hogy ott van a szive is, ahol az ő kincse van. Az ő kincse pedig az anyagi, érzéki élet, az egyedüli élet, amelyért élni érdemes, tehát ezért él. Egyébként nagy tévedés volna azt gondolnunk, hogy ezek az egyszerű existenciális érdekek, a megélhetésnek ezek a gondjai azok, a melyek miatt a sok vér hul, vagy a tenger könny fakad. Nem a megélhetés gondja köti le a legnemesebb emberi energiákat, nem ez kérem, hanem az a hatalmas kiszákmányolás, amely folyik a gazdasági élet terén. Az a borzalmas halmozás a vagyonoknak, az a trözsztizsellel, amely hasonlíthatatlanul

szellemi
életnek
öntudata

borzalmasabb, mint a némei oroszlán, melyet Herakles legyőzött. Mi-
csoda csekély munka volt a Heraklesé ahhoz képest, aki a trösztök ki-
zsákmányoló szelleme ellen akarna ma küzdeni. A vagyon és a tőke hal-
mozása: hatalmat jelent egy ilyen nyomorult emberfaj felett, amely é-
pen azért nyomorult, mert földi existenciáját tartja egyedüli kincsének.
Ez az óriási tőke hatalom fejtí ki azt az elnyomást, amely az ember-
milliók számára a pusztá megélhetést gyötrelommé teszi. Nem az egysze-
rű megélhetés gondja tehát, hanem a fizikai erőhatalom irányzata nyom-
ja a mai társadalmat.

A megváltó gondolatnak megvan a maga biztosítóka. És a
történelem mely az élet mestere, bemutatja nekünk, hogyan küzd meg a
megváltó gondolat ezzel a kizsákmányolás borzalmas irányzatával. Eze-
lőtt 2000 évvel hasonló volt a helyzet mint ma. A római birodalom vi-
lághódító, kizsákmányoló politikájának igája alatt nyögött az egész
ismert világ. Három világrész görnyedt a római kizsákmányolás, a rab-
szolgotartók hatalama alatt. És jött a szelid Názáreti fegyvertelenül
és megváltó gondolata, mégis csak romba döntötte ezt a hatalmas világ-
birodalmat. Azok a büszke római légiók önmagukban összetörve, letették
a fegyvereket, egy ázsiai barbár ~~z~~horda Alarik népe előtt, aki ellent-
állás nélkül vonult már be romába. Ez a megváltó gondolat különös for-
radalmat idéz elő az emberi értékbecslésben. Az óker értékbecslésben,
legfelül állott a hatalom koronája, ugyanaz a démon, amely előtt tér-
det hajt és fejet hajt a modern emberis. A földi hatalom, a földi erő-
szak az, amelyet királyok és császárok koronája szimbolizál. És aztán
jött a szegény ácslegénynek a töviskoronája, és az sajátos módon az em-
beri értékbecslésben tündöklőbb, ragyogóbb lett, mint a császárok koro-
nája. A szelidségnek, világosságnak, a szeretetnek a hatalma az emberi
értékbecslésben végtelenül megnőtt és ezzel szemben alul maradt, meg-
vetés tárgya lett a földi hatalom. Nos a megváltó gondolat ma is vég-
zi ezt a forradalmat az emberi tudat értékbecslésében. Aki végtelen ön-
tudatra ébredt, nem fog hódolattal leborulni az erőszak hatalma előtt,

1000/1000
1000/1000
1000/1000

nem fogja azt valamiféle erkölcsi tisztelettel illetni, legfeljebb szánalom jár ki néki, az emberi aóttótségnek, amely nem ismerve az ember méltóságát, ilyen véges nyomorult módon igyekszik azt pótolni: a földi hatalom nyomorult, gyarló, malandó véres könnyes formájában. Hát ez a mélységes szánalom és könyörület jár ki ennek a szellemnek és képviselőinek, nem más. De tisztelet és hódolat a világosságnak, a megismerésnek és a világosság hőseinek. Ez az értékbecslés, ez a forradalom az értékbecslésben. Ezt hozza meg a modern tudományos gnózis újra. A megváltó gondolat a tudomány formájában hozza. De ugyanazt ~~xxxxx~~ a forradalmat hozza, amelyben a szelidség és béketűrés töviskoronája újra fénylőbb lesz, mint valaha. És amit a földi hatalom démona el tudott tiporni: a jelképekben megjelent megváltó gondolat újra fel fog támadni, de nem többé jelképes ábrázolásban, hanem sajátos leplezetlenségben, kelettől nyugatig terjedő egyetemes fényességben, újra fel fog támadni a világon, ahogyan feltámadt itt köztünk. Így szól az evangélium: Visszajön a Krisztus. Visszajön és mindenki fogja látni kelettől nyugatig. Nos hát ez nyilvánvaló azim-bóluma a tudomány törvényének, amely mindenki számára világít kelettől nyugatig kivétel nélkül. És ezzel eljön az új értékbecslés és annak azután semmi földi hatalom ellent nem áll. Mert jól vigyázzunk nincs olyan földi hatalom, amely pusztán csak erőszakon alapul. Emberek fölött uralkodni csak tekintéllyel lehet. Ahol a hatalom tisztelete hiányzik, ott a hatalom megbukott. Mert minden egyes ember mögé nem lehet rendőrt vagy katonát állítani. A földi hatalmasok nem háába mindenütt és minden erejükkel támogatják azokat a hitbeli és filozófiai irányzatokat, amelyek a tömeget szolgálalkúségre, félelemre és az önkény tiszteletére nevelik, lakozzék bár ez az önkény és erőszakos hatalom a mennyben, vagy a földön. Tehát ezt a tekintélyt szuzza azért a forradalmi új értékbecslés és ezzel a kizsákmányolás,

amely milliók életét teszi ilyen véressé és verejtékesé, szükségképpen megszűnik és előáll a tudományban való megegyezés és a szeretetben való együttműködés új, anarchisztikus világa, amelyre mi azonban már ma készülhetünk, mert nincs olyan kizsákmányolás és existenciális nehézség, hogy annak ellenére vagy annak segítségével ne ébredhetne a maga méltóságára az ember. Börtönben és halálban, szenvedésben vagy bitón egyformán ébredhetnek az ember a maga mennyei méltóságára.-

---:~:---
TAYLOR
AMÉRICAI IRODMANUSCRIPT
ARATVYROS